

دوشنبه 17 آذر 1393 - 15 صفر 1436 - 8 دسامبر 2014

آغاز تأسیس «تهران جدید» در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار (1246 ش)

* 17 آذر درگذر تاریخ

* آغاز تأسیس «تهران جدید» در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار (1246 ش)
اشاره:

با آغاز سلسله قاجاریه، تهران به عنوان پایتخت کشور، معرفی شد و پادشاهان در آن، اقامت داشتند. این روال بیش از هفتاد سال ادامه یافت تا این که در بیست و یکمین سال سلطنت ناصرالدین شاه قاجار، بر اثر فزونی جمعیت، وی تصمیم گرفت که شهر را وسعت داده و شهری با نام خود در کنار تهران قدیم یا عتیق بنا کند. از این رو، در این روز برابر با یازدهم شعبان 1284 ق کلنگ توسعه تهران و احداث شهر جدید با نام دارالخلافه ناصری را به زمین زد و از این پس، تهران به این نام خوانده می‌شد. بدین ترتیب، شهر تهران از اطراف توسعه یافت و خندق‌هایی در جهات مختلف ایجاد گردید. همچنین در هر طرف شهر، سه دروازه با شکل‌های زیبای مشرق زمینی و کاشی کاری و مناره کوچک ساخته شد و شهر، وسعت یافت.

* بلوای نان در تهران و توقیف روزنامه‌ها (1321 ش)
اشاره:

پس از روی کار آمدن قوام به نخست‌وزیری، با وجود تشکیل وزارت خواروبار و تخصیص اعتبار برای خرید گندم و آرد، وضع نان نه تنها بهبود نیافت بلکه روز به روز بدتر و نان نامرغوب‌تری تحویل مردم می‌شد. از بامداد روز هفدهم آذر 1321 ش، به علت فشار زندگی، نبودن مایحتاج اولیه و پایین بودن دستمزدها، عده زیادی از دانش‌آموزان و دانشجویان به طرف میدان بهارستان حرکت کردند. در همان حال که فریاد «نان می‌خواهیم» آنها در طول مسیر طنین‌انداز بود، عده زیادی از مردم و دانش‌آموزان در میدان بهارستان اجتماع نموده و ناگهان به مجلس هجوم بردند. پس از ضرب و شتم نمایندگان، میز و صندلی و تابلوهای مجلس را شکسته و عده‌ای از مهاجمان، اموال مجلس را غارت کردند. به دنبال آن بازار تهران تعطیل شد و برخی از مردم به چپاول مغازه‌های خیابان‌ها پرداختند. فرماندار نظامی تهران برکنار گردید و سپهبد امیراحمدی با اختیارات کامل منصوب گردید و به دستور او به روی مردم آتش گشوده شد و عده زیادی کشته و زخمی شدند. در همین روز، خانه نخست وزیر به آتش کشیده شد و احمد قوام دستور توقیف کلیه روزنامه‌ها و مجلات را صادر کرد. این آشوب، تهران را از حالت عادی خارج نمود. حوادثی که در بلوای نان در تهران اتفاق افتاد نشان می‌دهد که بسیاری از حرکات، سازمان یافته و از قبل طراحی شده بوده است و نمی‌توان تمام آن را خودانگیخته دانست. در این حوادث، دست پنهان عده‌ای خاص و حتی شاه و دربار برای تحت فشار قرار دادن قوام دیده می‌شود.

* تولد داریوش مهرجویی
کارگردان ایرانی 1318 ش
اشاره:

داریوش مهرجویی در ۱۷ آذر ۱۳۱۸ در تهران در محله شاپور، درخونگاه، [۱] در خانواده‌ای از طبقه متوسط به دنیا آمد. در کودکی تحت تأثیر مادر بزرگش که مسلمانی معتقد بود قرار می‌گیرد. خود در مصاحبه‌ای در سال ۱۳۵۱ در این باره می‌گوید: «مادر بزرگم از آن نمازخوان‌های دوازده‌ساعته بود. و تحت تأثیر فضای روحانی او، من هم از سن هفت تا پانزده سالگی، شدم بوم یک مسلمان واقعی. نماز و روزهام یک آن ترک نمی‌شد. [...] اما از پانزده سالگی به بعد، درست آن موقعی که نماز و روزهام به حساب می‌آمد، شک در دلم نشست. چهره خدا تدریجاً کدر شد و ایمانم رفت از دست.»

[۲] در نوجوانی به موسیقی علاقه‌مند می‌شود و مدت کوتاهی به کلاس آموزش موسیقی، آقای زندی، هم می‌رود اما نزد پدرش که موسیقی ایرانی را خوب می‌شناخت به نواخت سنتور پرداخت و بعد به موسیقی کلاسیک غربی آشنا می‌شود و به نواختن پیانو و نوشتن قطعاتی برای پیانو می‌پردازد. در ۱۷ سالگی به سینما علاقه‌مند می‌شود و برای درک بهتر فیلم‌های روز به آموختن زبان انگلیسی می‌پردازد. تحصیلات مقدماتی را در تهران به پایان برد و یک سال در هتل آتلانتیک مدیر می‌شود و سپس بیست

ساله بود که برای ادامه تحصیل به کالیفرنیا در آمریکا رفت. نخستن به خواندن سینما رو آورد اما خیلی زود سینما را رها کرد و به فلسفه پرداخت و در سال ۱۳۴۴ از دانشگاه یوسی‌ا‌ای در لس‌آنجلس لیسانس فلسفه گرفت. در همین سال سردبیری نشریه ارس ریویو در لس‌آنجلس را به‌عهده گرفت و سال بعد به تهران آمد و در سال ۱۳۴۶ نخستین فیلم خود به نام الماس ۳۳ که فیلمی بسیار پرهزینه بود را ساخت.

این فیلم در ۵ بهمن ۱۳۴۶ در تهران روی پرده آمد و فروش متوسطی داشت و با توجه به هزینه بالای ساخت آن شکستی تجاری محسوب می‌شد و توجه منتقدین را هم چندان به خود جلب نکرد [۳] اما در ۱۳۴۸ با همکاری غلامحسین ساعدی فیلم‌نامه گاو را از روی یکی از داستان‌های کوتاه عزادارن بیل نوشته ساعدی نوشت و کارگردانی کرد. این فیلم برای مهرجویی و سینمای ایران جوایز متعددی را در جشنواره‌های بین‌المللی به ارمغان آورد.

* آئین دادرسی مدنی در
80 مورد تغییر کرد (1349ش)

* یک هیئت پارلمانی شوروی مرکب از یازده نفر وارد تهران شدند (1350ش)

* علی منصور (منصورالملک)
در سن 92 سالگی درگذشت. (1353ش)
اشاره:

وی در عمر طولانی خود هفت مرتبه وزیر،
شش مرتبه سفیر کبیر، چهار بار استاندار و دو نوبت نخست وزیر بود.

* تولید انبوه موشک هدایت شونده ضد زره «توسن 1»
در وزارت دفاع (1378ش)
اشاره:

این موشک برای انهدام هدف های زرهی، تانک هایی با زره واکنشی، انهدام مواضع بتونی و هدف های دریایی طراحی شده و دارای عمق نفوذی در حدود هشتصد میلی متر و سرعت متوسط ششصد متر در ثانیه است.

* درگذشت «حسین مکی» سیاستمدار، مورخ و نویسنده معاصر (1378ش)
اشاره:

حسین مکی در سال 1290ش به دنیا آمد. وی پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی، به تهران رفت و به خدمات دولتی پرداخت. مکی بعد از شهریور 1320 و ایجاد فضای باز سیاسی، فعالیت‌های رسمی خود را در مطبوعات آغاز کرد و نوشته‌های تاریخی، تحقیقی و ادبی او، بخش مهمی از مندرجات روزنامه‌های درجه اول تهران بود. او در این زمان نخستین جلد‌های کتاب تاریخ بیست ساله ایران را به نگارش درآورد و به شهرت رسید. مکی در سال‌های بعد به عضویت حزب ایران و حزب دموکرات ایران درآمد و این، سرآغاز برای فعالیت‌های سیاسی او در مجلس پانزدهم و شانزدهم و هفدهم گردید. او از طرفداران سرسخت دکتر مصدق به شمار می‌رفت و در مبارزات ملی کردن صنعت نفت، تلاش زیادی از خود نشان داد. مکی عضو هیئت خلع ید از کمپانی جنوب بود و به علت خدماتش، به سرباز فداکار ملقب گردید. وی پس از کودتای 28 مرداد 32، به حاشیه رانده شد و هنگامی که در سال 1339، به فعالیت‌های سیاسی روی آورد، رژیم مانع فعالیت مکی شد. حسین مکی از آن پس به کارهای علمی و ادبی روی آورد و آثار متنوعی را به نگارش درآورد. تاریخ بیست ساله ایران در هشت جلد، کتاب سیاه در هشت جلد، خاطرات سیاسی در دو جلد، زندگانی سید حسن مدرس در دو جلد، وقایع سی تیر و تصحیح دیوان مشتاق و فرخی یزدی از جمله آثار اوست. حسین مکی، به عنوان آخرین فرد از رجال و اطرافیان دکتر محمد مصدق در جریان ملی شدن صنعت نفت، سرانجام در اواسط آذر سال 1378ش در 88 سالگی در تهران درگذشت.

* اعتراف عراق به استفاده
از سلاح‌های شیمیایی در جنگ
علیه ایران (1381ش)
اشاره:

پس از آن که سال‌ها از پایان هشت سال دفاع مقدس گذشته و سازمان ملل، عراق را به عنوان آغازگر جنگ معرفی کرده بود، مقامات بلند پایه عراقی با اعتراف به استفاده بغداد از سلاح‌های شیمیایی در جریان جنگ هشت ساله با ایران ادعا کردند که عراق مجبور به استفاده و به کارگیری این نوع تسلیحات شده است. این در حالی است که ایران در طی جنگ بارها از حملات شیمیایی عراق به مردم ایران و رزمندگان اسلام خبر داده و خواستار رسیدگی به آن بود ولی با سکوت مجامع بین‌المللی مواجه می‌گردید.

رژیم بعث عراق در حالی دست به بمباران‌های شیمیایی وسیع در جنگ می‌زد که مجامع جهانی و معاهدات ژنو، استفاده از تسلیحات کشتار جمعی از جمله شیمیایی در جریان جنگ‌ها را منع کرده‌اند.

* 15 صفر در گذر تاریخ

* آغاز خلافت «مروان حمار»
آخرین خلیفه‌ی ستمکار اموی (127 ق)
اشاره:

مروان بن محمد بن مروان، عامل خلیفه در منطقه‌ی ارمنستان، پس از شنیدن خبر مرگ یزید و جانشینی برادرش ابراهیم بن ولید، با سپاهی منظم و توانمند از ارمنستان به سوی شام عازم گردید، تا قدرت را در دست گرفته و به خلافت امویان، استحکام بیشتری بخشد. وی که به دلیری و رزمندگی در میدان مبارزه، مشهور بود و ابهت نام و حرکت او، خلیفه‌ی وقت را به تزلزل می‌آورد، شهرهای میان ارمنستان و شام را یکی پس از دیگری گشود و با سپاه سلیمان بن هشام بن عبدالملک که از سوی ابراهیم بن ولید به نبرد او آمده بود، در مکانی به نام «عین الجر» که میان بعلبک و دمشق، در منطقه بقاع واقع است، درگیر شد و سپاه خلیفه را وادار به پذیرش شکست و عقب‌نشینی نمود.

سپس به سوی دمشق، تهاجم نمود و از مردم این شهر برای خویش بیعت گرفت. ابراهیم بن ولید که در مقابل عمل انجام شده قرار گرفته بود، چاره‌ای جز تسلیم و پذیرش خلافت مروان نداشت. بدین جهت، خود را از خلافت، خلع و با مروان حمار بیعت کرد. آغاز خلافت مروان حمار پس از خلع ابراهیم، در روز پانزدهم صفر سال 127 ق واقع گردید. مروان از سال 127 تا سال 132 ق در منصب خلافت قرار داشت و به حکومت امویان، قدرت و استحکام نسبی بخشید، ولی در برابر جنبش سراسری عباسیان تاب مقاومت نیاورد و سرانجام به دست آنان کشته گردید. با کشته شدن وی، خلافت امویان که از سال 41 ق، پس از صلح امام حسن مجتبی(ع)، آغاز گردیده بود، در سال 132 ق به پایان نکت‌بار خویش رسید و با سرافکنندگی و شکست نظامی، سیاسی، اجتماعی و عقیدتی در جامعه اسلامی مواجه گردید.

* درگذشت «ابوالفضل بلعمی» دانشمند ایرانی و وزیر فاضل دستگاه سامانی (329 ق)
اشاره:

ابوالفضل بلعمی، دانشمند مشهور ایرانی، اهل بخارا در ازبکستان امروزی بود و چون یکی از اجدادش در بلعم در آسیای صغیر می‌زیست به بلعمی مشهور شد. او وزیر خردمند، فاضل، کاردان و دانشمند امیر نصر سامانی بود که تالیفات ارزشمندی از خود به جای گذاشته است.

بلعمی مورد ستایش شاعر بزرگ عصر، رودکی بود. بلعمی به اشارهی امیر نصر سامانی، کلیله و دمنه را از عربی به فارسی برگرداند و رودکی به خواست بلعمی، آن را به نظم فارسی درآورد.

تاریخ بلعمی از دیگر آثار اوست که دارای نثر روان و ساده است و نمونه‌ای تاریخی و روشن از شیوه‌ی نویسندگی و نگارش در قرن چهارم هجری است. این کتاب یکی از قدیمی‌ترین آثار به جای مانده از متون فارسی این عصر می‌باشد.

* مرگ «شاه طهماسب اول»
و جلوس «شاه اسماعیل دوم»
به سلطنت صفوی (984 ق)
اشاره:

شاه طهماسب صفوی از یازده سالگی به پادشاهی ایران رسیده بود. او پس از تحمل چند سال بیماری و بعد از 54 سال سلطنت در 65 سالگی وفات یافت.

شاه طهماسب، اگر چه از جهت کفایت و مملکت داری و فتوحات، قابل قیاس با شاه اسماعیل و یا شاه عباس، نیست لیکن به هر حال در عصر او از خاک ایران چیزی کاسته نشده و از تعرضات دشمنان خارجی جلوگیری کرده است.

شاه طهماسب در ابتدای سلطنت خود به عیش و عشرت می‌پرداخت ولی در اواسط عمر از عیاشی و لهو و لعب توبه کرد و به عبادت مشغول گشت و فرمان‌هایی مبنی بر حفظ شعائر اسلام صادر نمود.

* 8 دسامبر در گذر تاریخ

* شروع جنگ پنج ساله فرانسه
علیه مکزیک (1861م)

* سقوط حاکمان نظامی در ژاپن و آغاز انقلاب سفید اجتماعی این کشور (1868م)

* آغاز جنگ «فالكُ لند»
در اقیانوس اطلس در جریان
جنگ جهانی اول (1914م)

* اعلان جنگ آمریکا به ژاپن
و ورود رسمی آمریکا به
جنگ جهانی دوم (1941م)

* روز استقلال «تایوان»
از چین و تشکیل دولت چین ملی
در این جزیره (1949م)